

Czy senior

może włączyć się w rewitalizację?

Czy senior może włączyć się w rewitalizację?

Wprowadzenie

Średnia wieku w krajach europejskich jest coraz wyższa. W Bytomiu, podobnie jak w całym kraju, również występuje proces starzenia się społeczeństwa. W 2015 roku osoby w wieku poprodukcyjnym stanowiły w Polsce 19,6% populacji, w województwie śląskim 20,7%, a w Bytomiu 22,1%. Na obszarze rewitalizacji w 2015 roku mieszkało 9 065 kobiet powyżej 59. roku życia i mężczyzn powyżej 64. roku życia, z czego najwyższa koncentracja seniorów wystąpiła w podobszarach Śródmieście Północ i Śródmieście Zachód.

Wysoki udział osób w wieku poprodukcyjnym rodzi konieczność podejmowania działań wychodzących naprzeciw problemom, z jakimi borykają się osoby starsze.

Szczególną grupę wymagającą wsparcia stanowią osoby powyżej 75. roku życia, wymagające niejednokrotnie specjalistycznych usług opiekuńczych

o charakterze zdrowotnym, ale także ukierunkowanych na tę grupę usług społecznych służących ich włączeniu społecznemu czy też międzypokoleniowej, lokalnej integracji. Największy udział osób w wieku powyżej 75 lat odnotowano w podobszarze Śródmieście Północ, gdzie przeciętnie co dziesiąty mieszkaniec należy do tej grupy wiekowej.

Działania na rzecz seniorów to działania także na rzecz naszej przyszłości. Z rozwiązań aktualnie wypracowanych będziemy korzystać później sami.

Na liście przedsięwzięć podstawowych wpisanych do „Gminnego Programu Rewitalizacji. Bytom 2020+” znalazły się projekty rewitalizacyjne dotyczące poprawy jakości życia seniorów. Projekty na rzecz osób starszych realizowane będą zarówno przez stowarzyszenia, spółdzielnie socjalne, jak i ośrodki opieki zdrowotnej. Oferta, jaką przygotowali, jest bardzo zróżnicowana.

Projekty dla seniora

Pomoc seniorowi na co dzień

Seniorzy są osobami, które często wymagają pomocy w codziennych czynnościach. Do nich skierowana będzie pomoc opiekunów i asystentów w miejscach zamieszkania. Projekty zakładają też ułatwienia w dostępie do sprzętu rehabilitacyjnego i medycznego, a także opiekę w ramach tzw. telemedycyny (pomocy, konsultacji medycznej na odległość). Oto kilka z nich:

Program Aktywności Lokalnej „Godna Starość”

- › **realizator:** Fundacja Inicjatywa
- › **czas:** od stycznia 2019 do grudnia 2020 roku
- › **wartość:** 2,7 mln zł, z czego dofinansowanie z Unii Europejskiej wynosi 2,5 mln zł.

Kompleksowe, alternatywne i aktywizacyjne usługi terapeutyczne dla osób przewlekle psychicznie chorych – mieszkańców Bytomia, w tym mieszkańców DPS dla Dorosłych

- › **realizator:** Gmina Bytom/ Dom Pomocy Społecznej dla Dorosłych we współpracy z Bytomskim Centrum Kultury
- › **czas:** od maja 2019 do grudnia 2020 roku
- › **wartość:** 1,49 mln zł, z czego dofinansowanie z Unii Europejskiej wynosi 1,38 mln zł.

Bytom opiekuńczy i bezpieczny dla seniorów

- › **realizator:** Bytomska Agencja Rozwoju Inwestycji
- › **czas:** od maja 2018 do grudnia 2019 roku
- › **wartość:** 4,84 mln zł, z czego dofinansowanie z Unii Europejskiej wynosi 4,5 mln zł.

8% populacji w obszarach rewitalizacji osiągnęło wiek powyżej 75 lat.

Szczegółowe informacje o projektach na stronie www.bytomodnowa.pl w zakładce: mapa projektów.

Projekty dla seniora

Senior a rynek pracy

Zanim senior uda się na zasłużoną emeryturę, czasem staje przed koniecznością szukania pracy. „Gminny Program Rewitalizacji. Bytom 2020+” zakłada realizację wielu projektów, które pomogą wrócić na rynek pracy osobom powyżej 50. roku życia.

Rewitalizacja społeczna bezrobotnych mieszkańców

Bytomia poprzez aktywizację zawodową

- › **realizator:** Powiatowy Urząd Pracy
- › **czas:** od maja 2018 do kwietnia 2020 roku
- › **wartość:** 3,01 mln zł, z czego dofinansowanie z Unii Europejskiej wynosi 2,86 mln zł.

Rewitalizacja społeczna bezrobotnych mieszkańców

Bytomia poprzez specjalistyczne szkolenia zawodowe w wybranych zawodach rzemieślniczych

- › **realizator:** Powiatowy Urząd Pracy w partnerstwie z Cechem Rzemiosł Różnych
- › **czas:** od maja 2018 do kwietnia 2020 roku
- › **wartość:** 1,14 mln zł, z czego dofinansowanie z Unii Europejskiej wynosi 1,08 mln zł.

Nowe horyzonty zawodowe

- › **realizator:** Bytomska Agencja Rozwoju we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy
- › **czas:** od lipca 2018 do czerwca 2020 roku
- › **wartość:** 1,38 mln zł, z czego dofinansowanie z Unii Europejskiej wynosi 1,38 mln zł.

Szansa na własną firmę

- › **realizator:** Bytomsko-Radzionkowska Spółdzielnia Socjalna we współpracy z Bytomską Agencją Rozwoju Inwestycji i Rudzką Agencją Rozwoju „Inwestor”
- › **czas:** II kwartał 2020 roku
- › **wartość:** 3,68 mln zł.

Program Usług Społecznych Aktywny Senior

- › **realizator:** Fundacja Inicjatywa
- › **czas:** od stycznia 2020 do grudnia 2022 roku
- › **wartość:** 2,5 mln zł, z czego dofinansowanie z Unii Europejskiej wynosi 2,3 mln zł.

Rewitalizacja z Klubem Integracji Społecznej – edycja I

- › **realizator:** Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie
- › **czas:** od kwietnia 2018 do grudnia 2019 roku
- › **wartość:** 1,12 mln zł, z czego dofinansowanie z Unii Europejskiej wynosi 1,06 mln zł.

Czas na efektywne działanie!

Czas wolny

Bytomski Uniwersytet Trzeciego Wieku

Działa w Bytomiu od 2006 roku, średnio na zajęcia zapisuje się ponad 500 słuchaczy. Słuchacze uczestniczą w wykładach z różnych dziedzin – zdrowia, literatury i sztuki, historii, sytuacji geopolitycznej na świecie, zagadnień z prawa, bezpiecznych finansów, ale nie tylko. Dużym zainteresowaniem cieszą się zajęcia języków obcych. Bytomscy seniorzy są bardzo aktywni. Chodzą m.in. na gimnastykę, fitness, jogę, pływanie, aquaerobik, tai-chi, taniec towarzyski, zajęcia taneczno-ruchowe i nordic walking. Wieczorami wychodzą do teatru i opery, wyjeżdżają na wycieczki – tak krajowe, jak i zagraniczne.

KONTAKT

Centrum Kształcenia

Ustawicznego w Bytomiu

ul. Powstańców Śląskich 10

tel.: 32 281 11 38

lub 32 281 60 76 w. 46

Obsługę organizacyjną

Komitetu Rewitalizacji

zapewnia Biuro Rewitalizacji

i Funduszy Europejskich

ul. Parkowa 2, Bytom

tel.: 32 283 62 27

Bytomski Komitet Rewitalizacji

To idealne miejsce dla osób starszych, chcących mieć wpływ na zachodzące w mieście zmiany. Komitet Rewitalizacji powstał w 2017 roku, a jego członkowie biorą udział w posiedzeniach, opiniują planowane projekty rewitalizacyjne. Komitet Rewitalizacji składa się z przedstawicieli sektorów: społecznego, gospodarczego i publicznego. Kandydatury członków dwóch pierwszych sektorów w trakcie naboru muszą być poparte rekomendacjami oraz listami poparcia. Kandydatów do sektora publicznego wskazuje Rada Miejska. Zatem członkami Komitetu Rewitalizacji muszą być osoby aktywne i znające problemy miasta. Pierwsza kadencja Komitetu Rewitalizacji trwa 2 lata, kolejne potrwają 3 lata.

Bytomska Rada Seniorów

Od 2015 roku działa w naszym mieście Bytomska Rada Seniorów. Pełni ona niejako funkcję rzecznika interesów ludzi starszych. Członkowie rady chcą zaktywizować seniorów i nakłonić ich do aktywnego stylu życia. Pytają też o potrzeby ludzi starszych. Członkowie Bytomskiej Rady Seniorów są modelowym przykładem partycypacji społecznej. Biorą udział w konsultacjach społecznych, sesjach Rady Miejskiej, zgłaszali przedsięwzięcia rewitalizacyjne do „Gminnego Programu Rewitalizacji. Bytom 2020+”, mają swojego przedstawiciela w sektorze społecznym Bytomskiego Komitetu Rewitalizacji. Poza tym biorą udział w spotkaniach, konferen-

cjach poświęconych problemom ludzi powyżej 65. roku życia. Ich tematyka oscyluje wokół zdrowia, bezpieczeństwa czy poprawy jakości życia. Bytomscy seniorzy organizują też tematyczne spotkania w naszym mieście. Najważniejszą imprezą jest Bytomska Senioriada, podczas której wybierany jest Senior Roku. Plebiscyt ma na celu promowanie i nagradzanie aktywnych seniorów, którzy w różnych społecznie cenionych formach działalności wyróżniają się na tle innych. Jest to głosowanie na najciekawszą postać starszego pokolenia danego roku, mogącą stanowić wzór do naśladowania i przykład dla innych.

Jednym z założeń Bytomskiej Rady Seniorów jest organizowanie spotkań międzypokoleniowych – na przykład przedszkolaków i uczniów ze studentami Uniwersytetu Trzeciego Wieku czy podopiecznymi placówek opiekuńczych. Chodzi o to, by zmienić wizerunek starszych osób, a młodych uczyć szacunku do seniorów.

Bytomska Rada Seniorów obraduje w każdy trzeci wtorek miesiąca.

Z członkami rady można spotkać się w każdy drugi i czwarty wtorek miesiąca w Biurze Organizacji Poza-rządowych przy Rynku 26/5, tel.: 32 388 33 47.

Wszystkie informacje znajdują się na
www.bytomodnowa.pl.

Lider lokalny

Realizatorzy wielu projektów rewitalizacyjnych nigdy nie ukrywali, że największe nadzieje w powodzenie odnowy miast wiążą z lokalnymi liderami. Taka nieformalna funkcja to ogromne pole do popisu dla seniorów – ludzi z dużym doświadczeniem, znających swoje obecne środowisko

i dysponujących wolnym czasem. Lokalny lider musi mieć chęć do działania, charyzmę, by przekonać do swojego pomysłu i zachęcić do pracy grupę ludzi. Musi rozumieć potrzeby społeczności i potrafić uwzględnić w swoich działaniach interesy różnych grup. Lider powinien umieć porozumieć

się z każdym – zarówno prezydentem miasta, jak i przedstawicielem organizacji pozarządowej czy dozorcą budynku. Lokalny przywódca powinien posiadać wizję i skutecznie ją realizować. Najważniejsze, by była ona skrojona na miarę potrzeb lokalnej społeczności.

Bank Wolontariatu oraz Bank Wzajemnych Usług Sąsiedzkich

Jednym z założeń rewitalizacji jest integracja ludzi. Powinniśmy lepiej się poznać, otworzyć na potrzeby innych osób, skorzystać z pomocy drugiego człowieka. W wielu krajach na świecie funkcjonują banki/agencje, które umożliwiają niesienie wzajemnej pomocy – w myśl zasady, że każdy ma jakąś wartość, każdy coś potrafi i może pomóc drugiemu człowiekowi. W Bytomiu uruchomiony został Bank Wolontariatu, adresowany do osób, które wykonują określone zadania na rzecz konkretnej instytucji, która w myśl przepisów może korzystać z pracy wolontariuszy (np. organizacja pozarządowa). Szczegóły na www.bytomodnowa.pl.

Seniorzy mają ogromną wiedzę i doświadczenie, dysponują czasem, mogą na przykład pomóc młodemu małżeństwu i przypilnować dzieci. Sami z kolei nie mają sił na umycie okien czy zrobienie zakupów, więc mogą o takie wsparcie poprosić. Pośrednictwem między osobami potrzebującymi i oferującymi pomoc zajmuje się Bank Wzajemnych Usług Sąsiedzkich.

Bank Wolontariatu oraz Bank Wzajemnych Usług Sąsiedzkich uruchomione zostały w Bytomiu w ramach pilotażu rewitalizacji. Działaniami koordynuje Biuro Organizacji Pozarządowych.

Aby zgłosić swoje usługi i potrzeby w ramach banku wolontariatu i pomocy sąsiedzkiej, należy

wypełnić specjalny formularz pomocy lub jak możemy pomóc. i określić, w czym potrzebujemy

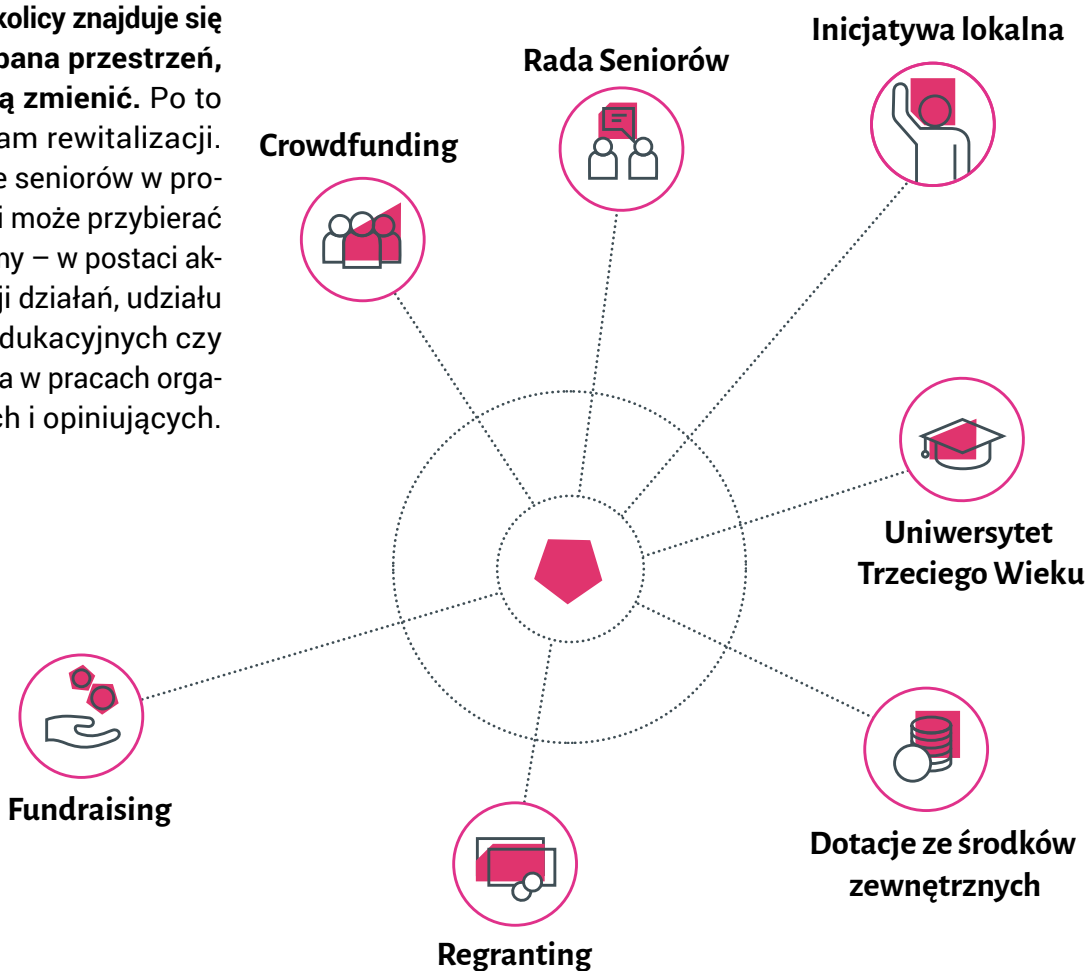
Bank Wzajemnych Usług Sąsiedzkich dotyczy wymiany usług wyłącznie między osobami fizycznymi. Szczegóły na: www.bytomodnowa.pl.

Seniorzy zmieniają przestrzeń

Narzędzia dla seniorów

Jeśli w twojej okolicy znajduje się **bardzo zaniedbana przestrzeń, masz szansę ją zmienić**. Po to powstał program rewitalizacji. Zaangażowanie seniorów w proces rewitalizacji może przybierać różnorodne formy – w postaci aktywnej realizacji działań, udziału w projektach edukacyjnych czy też uczestnictwa w pracach organów doradczych i opiniujących.

Inicjatywa lokalna

Zgodnie z definicją inicjatywa lokalna to forma współpracy mieszkańców i jednostek samorządu terytorialnego przy realizacji zadań publicznych. To metoda, której celem jest „wspólne realizowanie zadania publicznego na rzecz społeczności lokalnej”. W tym zapisie kryje się istota tej formy współpracy.

Inicjatywa lokalna to wspólne przedsięwzięcie, które nie jest tożsame ze zleceniem zadania mieszkańcom lub pokryciem przez samorząd kosztów ich pomysłu. Inicjatywa lokalna to najwyższa forma partycypacji społecznej, gdzie mieszkańcy razem i na równi z samorządem podejmują się realizacji zadania publicznego. Inicjatywa lokalna dotyczy zadań publicznych, które dany samorząd ma do realizacji. Zakres zadań gminy, powiatu i województwa różni się od siebie. W ramach inicjatywy można zorganizować na przykład działania

na rzecz osób niepełnosprawnych, z zakresu ochrony i promocji zdrowia, pomoc rodzinom w trudnej sytuacji życiowej, nauki i edukacji czy poprawy bezpieczeństwa i porządku publicznego.

W Bytomiu w ramach inicjatywy lokalnej w 2017 roku zorganizowano kilka projektów:

1. „Bytomskie kamienice”
– wystawa starych i nowych fotografii obrazująca dawny i obecny stan kamienic oraz zabytków centralnej przestrzeni miejskiej.
2. „Przekazanie światła”
– warsztaty plastyczne nawiązujące do tradycji związanych ze wspomnieniem św. Łucji.
3. „Zrób sobie prezent”
– zimowe spotkania sąsiedzkie połączone z warsztatami dla małych i dużych w zakresie decoupage’u i rzeźbienia w masie papierowej.

4. VII Festiwal Gier Planszowych
– wzięło w nim udział ponad 400 osób.
5. Podwórko jako centrum sąsiedzkie – mieszkańcy porządkowali przestrzeń i układali kostkę brukową przy ul. S. Żeromskiego 20.

Wnioski należy doręczyć do Urzędu Miejskiego. Mogą je składać mieszkańcy gminy bezpośrednio bądź za pośrednictwem organizacji pozarządowych.

Regranting

W 2018 roku, w ramach projektu pilotażowego w zakresie rewitalizacji w Bytomiu, miasto przekazało wyłonionemu w konkursie operatorowi pulę 100 tys. zł na działania lokalne w formie regrantingu. Pieniądze pochodziły z dotacji udzielonej Bytomowi przez Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju ze środków Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014–2020.

- ▶ **2,5 tys. zł dofinansowania** można otrzymać na projekty społeczne – przede wszystkim na organizację wydarzeń (kulturalnych, sportowych, edukacyjnych) dla mieszkańców z obszarów rewitalizacji.
- ▶ **5 tys. zł** może otrzymać projekt związany z poprawą otoczenia (prace naprawcze, restauratorskie, remontowe).

O pieniądze mogą starać się grupy nieformalne i organizacje pozarządowe mające swoją siedzibę

lub oddział na terenie Bytomia. Projekty muszą być realizowane (lub dotyczyć mieszkańców) w podobszarach rewitalizacji: Śródmieście, Śródmieście Zachód, Rozbark, Śródmieście Północ, Bobrek, Kolonia Zgorzelec. Regranting polega na przekazywaniu określonej puli pieniędzy jednemu operatorowi, który ogłasza konkursy na realizację zadania, rozstrzyga je, pomaga rozliczyć się z dotacji, pilnując, aby pieniądze wydawane były w sposób prawidłowy.

By grupy nieformalne mogły złożyć wniosek, muszą mieć opiekuna – organizację pozarządową z Bytomia.

Crowdfunding

To propozycja dla pomysłówych seniorów, którzy nie mają środ-

ków na realizację jakiegoś projektu. Na specjalnie w tym celu założonej platformie internetowej można zorganizować zbiórkę pieniędzy, oferując ofiarodawcom jakąś korzyść. Wokół pomysłu, projektu tworzy się zainteresowana nim grupa społeczna.

Ciekawostka

Prototypem crowdfundingu była subskrypcja, popularna w XVIII, a nawet jeszcze w XIX wieku. Kompozytor proponował zakup utworu zamożnym melomanom. Kiedy artysta zgromadził wystarczającą liczbę subskrybentów, co dawało gwarancję, że utwór nie przyniesie strat, podejmował się druku. Dzięki subskrypcji ukazywały się najwcześniejsze utwory Beethovena.

Fundraising

To forma zbierania pieniędzy na cele społeczne, najczęściej charytatywne. Osoby indywidualne, firmy czy fundacje proszą darczyńców o pomoc za pośrednictwem specjalnie założonej platformy internetowej. Najczęściej chodzi o działalność charytatywną, religijną, naukową, sportową. O wsparcie proszą też domy dziecka, szpitale, hospicja, muzea, galerie sztuki, szkoły i uczelnie wyższe oraz wszystkie inne podmioty prowadzące działalność społecznie użyteczną.

W 2017 roku w Bytomiu w ramach fundraisingu Fundacja IOGT Polska zbierała pieniądze na adaptację oraz uruchomienie stacjonarnego klubu dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych oraz dzieci wykazujących problem z adaptacją społeczną na terenie Bytomia.

Szczegółowy wykaz źródeł finansowania projektów znajduje się w poradniku *Publiczne, komercyjne i filantropijne źródła finansowania projektów rewitalizacyjnych (infrastrukturalnych i społecznych) w ramach „Gminnego Programu Rewitalizacji. Bytom 2020+”* wydanym przez Urząd Miejski w Bytomiu w ramach projektu pilotażowego rewitalizacji. Podręcznik dostępny jest w Urzędzie Miejskim w Bytomiu oraz można go bezpłatnie pobrać ze strony www.bytomodnowa.pl.

Oto kilka źródeł finansowania skierowanych do seniorów:

› Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014–2020

Cel Programu stanowi poprawa jakości i poziomu życia osób starszych dla godnego starzenia się poprzez aktywność społeczną.

Więcej na:

www.mpips.gov.pl
www.senior.gov.pl

› Seniorzy w akcji

Ogólnopolski konkurs dotacyjny realizowany przez Towarzystwo Inicjatyw Twórczych „ę” ze środków Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności.

Więcej na:

www.seniorzywakcji.pl

› Program Operacyjny Fundusz Inicjatyw Obywatelskich

Dofinansowania działań wspierających rozwój i aktywizację osób starszych można szukać w priorytecie II Aktywne społeczeństwo oraz w III – Integracja i aktywizacja społeczna.

Więcej na:

www.pozYTEK.gov.pl

› Adamed dla Seniora

Grupa Adamed organizuje konkursy na działania aktywizujące osoby starsze. Mają one za zadanie zwrócić uwagę na problem niewykorzystanego potencjału seniorów.

Więcej na:

www.adamed.com.pl

Senior za granicą

Eksperci przekonują, że najbardziej przyjaznym modelem pomocy dla seniora jest model szwedzki. Seniorzy otrzymują tam wsparcie na wielu płaszczyznach. Każda osoba o deficytach sprawności może korzystać ze specjalnych usług transportowych.

Szwedzki senior może także liczyć na inne formy pomocy. Wiele gmin przydziela tzw. usługi wspomagające typu fixar, odnoszące się do czynności domowych, które mogą grozić urazami (np. wkręcanie żarówek czy wieszanie firanek). W Szwecji stosuje się także na szeroką skalę adaptację pomieszczeń i instalowanie różnych urządzeń zwiększających bezpieczeństwo i umożliwiających teleopiekę. Osoby starsze mogą starać się o specjalne granty z gminy na ten cel. (za portalem: Polityka Senioralna – polityka.zaczyn.org)

Miejski Ośrodek Opiekuńczy, pl. Szpitalny 1, tel.: 32 787 04 20 lub 787 04 22

Dom Pomocy Społecznej „Kombatant”, ul. Stolarzowicka 33, tel.: 32 286 37 16

Dom Pomocy Społecznej dla Dorosłych, ul. Dworcowa 7, tel.: 32 281 41 23

Dom Pomocy Społecznej „Wędrowiec”, ul. J. Frenzla 204, tel.: 32 280 60 36 lub 280 60 35

Środowiskowy Dom Samopomocy „Integracja”, ul. Karpacka 25, tel.: 32 280 85 29

Bytomskie Centrum Wsparcia, pl. Szpitalny 1, tel.: 32 280 16 99, faks: 32 280 81 65

Dzienny Dom Pomocy nr 1, ul. J. Piłsudskiego 69/9, tel.: 32 348 84 45

Dzienny Dom Pomocy nr 2, ul. P. Woźniaka 28/9, tel.: 32 606 71 23

Dzienny Dom Pomocy nr 3, ul. L. Pasteura 4/13, tel.: 32 257 64 73

Dzienny Dom Pomocy nr 4, pl. Szpitalny 1, tel.: 32 280 16 99

Dzienny Dom „Senior-Wigor”, ul. Orzegowska 20 A, tel.: 32 307 70 33

Systemy wsparcia

W Bytomiu od lat rozwija się system wsparcia osób starszych. Coraz bardziej popularne są Kluby Seniora, gdzie ludzie w sile wieku spotykają się, biorą udział w zorganizowanych zajęciach (wycieczki, warsztaty terapii zajęciowej, wieczorki taneczne). Kluby Seniora prowadzone są w Terenowych Punktach Pomocy Środowiskowej Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie, parafiach. Często organizują je także organizacje pozarządowe, takie jak np. Klub Emerytów i Rentistów. Powodzeniem cieszy się także Dzienny Dom „Senior-Wigor” przy ul. Orzegowskiej 20 A, gdzie znajdują się pomieszczenia m.in. do: wspólnych spotkań, gotowania, ćwiczeń i relaksu (z biblioteką, sprzętem RTV oraz komputerem z dostępem do internetu). Seniorzy mają zapewniony także ciepły posiłek.

URZĄD MIEJSKI W BYTOMIU
Biuro Rewitalizacji i Funduszy Europejskich

41-902 Bytom, ul. Parkowa 2
tel.: 32 283 62 27 | faks: 32 283 62 27
e-mail: zf@um.bytom.pl

www.bytomodnowa.pl

BIURO ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH

41-902 Bytom, Rynek 26/5
tel.: 32 388 33 47 | faks: 32 388 33 47
e-mail: pozarzadowe@um.bytom.pl

Materiał bezpłatny

Redakcja:

.bringMore advertising we współpracy
z Urzędem Miejskim w Bytomiu

Opracowanie graficzne i realizacja:

.bringMore advertising

www.bringmore.pl

Dane adresowe podmiotów realizujących projekty dla seniorów

Bytomska Agencja Rozwoju Inwestycji

41-902 Bytom, Rynek 19
tel.: 32 442 02 70 | faks: 32 442 02 70
e-mail: sekretariat@bari.bytom.pl www.bari.bytom.pl

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Bytomiu

41-902 Bytom, ul. Strzelców Bytomskich 16
tel.: 32 388 67 00

Powiatowy Urząd Pracy

41-902 Bytom, ul. Łagiewnicka 15
tel.: 32 281 70 19

Fundacja Inicjatywa

41-902 Bytom, ul. Powstańców Warszawskich 38/1
tel: 32 286 72 74
e-mail: biuro@f-inicjatywa.pl

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Publikacja przygotowana w ramach projektu pilotażowego w zakresie rewitalizacji pn. „Bytom OdNowa – innowacyjne projekty mieszkaniowe i rozwój inicjatyw społecznych” finansowanego ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna na lata 2014–2020